

la humanitat

Fundador: Lluís Companys

SEGONA EPOCA
ANY V, Núm. 5

Registrado como artículo de 2a. clase en la
Administración de Correos de México, D. F.

Editor E. R. de C.
Uruguay, 49

VISCA
TXECOESLOVAQUIA
LLIURE!!!

Mèxic, D. F.
Gener-Febrer de 1948

PELS CAMINS DE LA NOVA ETAPA

La tragèdia del nostre exili és massa punyent per mantenir les posicions polítiques en una veritat a mitges.

La solidaritat en la desgràcia també té un límit i ja hi hem arribat; traspassar-lo seria pitjor que la desgràcia mateixa.

Els refugiats hispànics venim tots d'un mateix indret del món; cal confessar, però, d'una vegada i per sempre, que no tots perseguim la mateixa fita.

Nosaltres som liberals, demòcrates, republicans, i en el mosaic peninsular, catalans; tal com som, els comunistes ens titllen de reaccionaris. Nosaltres sabem que els comunistes i els feixistes són com dues melodies sense paraules, però amb la mateixa tonada. Tal com som, som incompatibles.

La incompatibilitat ha estat ratificada en tots els intents conciliatoris; fins quan un fet concret ens ha aplegat —fronts populars—, els procediments i les intencions eren oposats. Ara mateix, aquí, a l'exili, quan de temps en temps ens arriba alguna nova esperançadora, a ellis els exaspera.

L'esforç, per part nostra, per arribar a alguna coincidència ha estat inútil i excessiu, i ara la veritat llargament continguda, surt amb una pressió que la fa violenta; volem precisar, però, que al constatar l'abim que ens separa, ens produeix un gran dolor.

La diferenciació dels sistemes totalitaris dels democràtics no comença en l'apreciació global de la concepció política, ni en els detalls d'ordre econòmic, social o de règim, no; el divorci es produeix pel xoc de dues morals antagòniques.

Ja sabem el que diran els comunistes en llegir aquestes veritats: Que a l'allunyar-nos d'ells ens apropem a Franco. Això no és cert. Estem enfront de les dues modalitats dictatorials i ens allunyem al mateix temps de l'una i l'altra; ni ens apropem al feixisme, ni ens allunyem del comunisme: ens situem, justament, al nostre lloc.

Hem trontollat. La violència de les embestides dels dos bàndols enemics de la llibertat en la batalla per imposar el seu color i la seva cançó, únics distintius per distingir-los, ha estat tant brutal que ha sotraguejat al món sencer. Mai, malgrat el trasbals, hem dubtat de la bonesa insuperable dels nostres principis, ni s'han atebilit les nostres conviccions; en el triàngol hem conservat immaculada la nostra fe en la democràcia amb tot el seu contingut de respecte, tolerància, espiritualitat i afecte; es troben tan fortament arrelades en nosaltres les virtuts cíviques que ens han sorprès molts fets perquè no capíem, malgrat els antecedents històrics, que en el segle que vivim rebrotessin amb tanta ufana primitivisme com els que hem tingut de contemplar i sofrir.

Qui podria imaginar-se que en els nostres temps es produïa aquesta xaxa de malignitat inconcebible per cap persona moral, física i espiritualment normal? Ningú.

Mussolini, en nom del feixisme, ha fet fogueres enormes d'abissinis xops de benzina, i decretat l'oli de ricí com a mofa vexant als que no l'acataven com a un Déu.

Hitler ha cremat a centenars de milers de persones i ha enrunat pobles sencers com a càstic a una dignitat que no es torçava al seu caprici.

Stalin s'alià amb Hitler per esclafar Polònia; en nom de la justícia social ha desposseït a l'obrer rus del seu valor humà; ha fet caure fins a la servitud a les col·lectivitats finlandesa i txeco-eslovaca que eren orgull del món civilitzat i la prova més definitiva de les possibilitats del civisme, la cultura i el treball com elements de felicitat.

Franco obtingué l'ajut de la més alta representació dels valors de l'esperit per assassinar a un milió d'espanyols; va sotmetre als marroquins en nom d'Espanya, per després, amb ells, degradar la seva Pàtria davant del món; del que havia estat República Espanyola n'ha fet el niu daurat dels criminals de guerra i un infern pels seus vassalls. Impúdicament passeja encara el seu egoisme sense fons ni pietat pel cim de la muntanya de morts, de sang, de llàgrimes i sofriments. D'aquest monument d'horror en surt un baf d'oracions que són com renecs; és, encara, com la negació més ferma de la moral cristiana i com una injúria a la justícia dels homes.

Ningú podia creure que aquests fets monstruosos esdevinguessin realitats en el segle XX. Ningú. La manca de previsió, per tant, pot justificar-se; el desori en els moments dels fets imprevisibles, també. El que no podria perdonar-se mai seria el retorn al camí que pogués menar-nos altra vegada a fites semblants.

Ara, adolorits encara, però alligats, en donar-nos compte de la magnitud del desastre, tenim un sol pensament, ens esperona un deure ineludible: combatre aferrissadament i fins a la fi, tot el que resti damunt la terra que sigui susceptible d'engendrar tragèdies com les que hem viscut.

No som anti-idees, som enemics dels burxes, lladres i assassins que fan servir les idees per encimbellar-se i des de dalt de tot donar lliure sortida als seus mals instints.

Som els hereus dels que en el segle passat lluitaren apassionadament pel liberalisme; ens en sentim orgullosos i sabem la tasca que ens escau per fer-nos dignes continuadors de l'obra magnífica dels nostres avis. A nosaltres ens correspon afirmar per sempre més la moral democràtica, omplenant-la de justícia social, que és el seu principi més humà.

No volem contactes amb res ni ningú que pugui desviar-nos gens ni mica del nostre camí. Entre els altres demòcrates, coincidents en tot o en part, ens hi sentim germans. Més enllà o més ençà de la democràcia, tot són totalitaris; tot són enemics.

Allà on l'Estat és patrimoni del poble, la dignitat de cadascú fa el goig i l'orgull de la col·lectivitat.

Allà on l'Estat és l'amo, el poble és l'esclau. Els pobles hispànics viuen actualment en aquest vilipendi. Esquerra Republicana de Catalunya, sense perdre ni un bri de la seva catalanitat, vol i exigeix un lloc en la lluita alliberadora. Els demòcrates espanyols poden i denen comptar amb nosaltres.

El Secretari General del Partit, en el seu article "La nova etapa" allarga la mà per l'encaixada afectuosa i ferma i reclama el lloc que ens correspon entre els demòcrates.

Ho repetim una vegada més perquè volem que no en resti cap dubte: No-més demòcrates. Seria un suïcidi idiota, si, després de l'experiència, acceptéssim la companyonia dels que sabem que pretenen enfonsar la dictadura franquista per entronitzar-ne una altra d'igualment inhumana i salvatge.

El nom de l'amo només és un mot; el que ens revolta és el collar i la cadena.

F. RAHOLA

EN ELS 80 ANYS DEL MESTRE FABRA

Aquesta idea d'homenatjar Mestre Fabra en ocasió de fer els seus vuitanta anys de vida, mitjançant un modest donatiu individual que li recordi l'afecte i la veneració que senten per ell els catalans escampats pel món, és una digna i bella iniciativa. De moment hom hi veu només l'aspecte sentimental, la qual cosa ja fa goig tractant-se de catalans que som més aviat sobris en homenatjar. Després, però, pensant-hi una mica, i amb la visió d'uns milers de mans esteses, més en senyal d'encaixada que de donatiu, hom veu que aquest gest col·lectiu i unànim té certament una més alta i pròvida significació. Qui detura el pensament? Perquè resulta que la imatge s'eixampla i s'eixampla i que ja no són únicament els catalans exiliats els qui saluden, sinó que són també els milions que viuen desterrats espiritualment — en el clos de la Pàtria. Qui pot dubtar de l'actitud de Catalunya?

Ja fa alguns anys que un il·lustre compatriota —aleshores resident a Mèxic— va escriure conceptes penosos sobre el que ell anomenava el "florentinisme" dels catalans. Es referia a una lamentable manca del sentit de la cohesió que ens allunyava dels uns dels altres i neutralitzava una pila de bones disposicions i possibilitats. Es tracta evidentment d'una veritat parcial com totes les veritats humanes. Però a hores d'ara, davant de l'homenatge que celebrem, quin català serà florentí? Ni un, ni mig.

Car, si els catalans tenim una certesa (malgrat totes les incerteses) és que la figura venerable de Mestre Fabra, ens representa a tots i ens uneix a tots. Possiblement —i es tracta d'una constatació i no d'una il·lució— mai no ha existit cap home, en la història dels homes, que hagi arribat als vuitanta anys sense tenir enemics i que, ensems, simbolitzi millor l'ànima de tot un poble. Que aquest home superior no trepitgi la terra que el va veure néixer, és una contingència dolorosa, però que reforça encara la seva autèntica grandesa. Tot el que és circumstancial passarà, però Catalunya no, perquè és eterna. I amb aquesta noció d'eternitat s'hi lliga la nostra ànima, és a dir, la llengua i la cultura catalana. Aleshores tothom veu el valor i la significança permanent d'aquest homenatge que si per raons del calendari s'escau l'any 1948, de fet resta ancorat per sempre més en el temps i en la història.

MESTRE POMPEU FABRA: els catalans que vivim a Mèxic, i d'una manera especial els qui redactem LA HUMANITAT, mai no us hem oblidat. De vos n'hem parlat moltes vegades. (I no és tampoc un afalac. Penseu que escrivim una mica —diríem— de "cor", sense diccionari, sense normes... I cada vegada que tenim un dubte forçosament hem de pensar amb vos.)

D'altra banda, els qui hem tingut el goig de tractar-vos personalment i coneixem el vostre comerç —com diria l'enyorat Don Pere— sabem com és delicadíssima i fina la vostra sensibilitat. No ens serviria de res encertar frases polides i mots elegants. Sabem que per arribar directament al vostre cor només ens cal dir el que han dit sempre els catalans de la terra en casos semblants, el que diran sempre mentre n'hi hagi: SALUT I PER MOLTS ANYS!

POBLE QUE SA LLENGUA COBRA, ES RECOBRA A SI MATEIX.

EL SENYOR MACIÀ

Per Ferran ZULUETA

Allà pels anys, poc després del 90, no ho recordo bé, en un dels sovints viatges que feia a l'Urgell, el meu pare va portar mel de Balmanya, la finca del senyor Macià. (No cal pas dir com fou rebut tan dolç present, i cada vegada que el meu pare repetia el viatge se n'enduia l'encàrrec de visitar "aquell senyor de la mel".) Passà temps i jo havia oblidat del tot la mel, els ruscos i les abelles quant un dia, el 14 d'Abril de 1931, en la plaça de la Constitució, pocs moments després d'haver-s'hi issat la nostra bandera barrada i proclamant la REPUBLICA CATALANA, algú va dir-me: "Ha estat en Macià; sabeu qui és en Macià? —Sí— vaig respondre jo; —és el "senyor de la mel". El subconscient em va fer recordar i relacionar la dolçor de la Victòria amb les bresques d'altra hora.

A la Torre, a la Seu d'Urgell, un dia va venir a dinar a casa el senyor Macià. Portava l'uniforme de capità d'enginyers, i no cal dir també espasa, espurons i cavall. "El senyor de la mel era un cavaller".

Francesc Macià, tenia una forta personalitat que destacava en tots moments i en tots els llocs, situant-lo per damunt dels homes i les coses; per assumptes de servei va anar a la Seu d'Urgell dos o tres dies cada any mentre va ser capità. Doncs bé; després de 30 anys i ja President de la Generalitat, en plena glòria i popularitat, va anar-hi novament, a la Seu, on ben aviat el voltaren vells amics que volien saludar al "capità Macià", tan forta empremta havia deixat en llurs curtes estades passades.

Les circumstàncies, els fets de les primeries del segle porten a Macià a la política activa. Fets i circumstàncies que el van fer entrar a l'empenyen sense que ell n'hagi provocat cap i molt menys pensi en aprofitar-se'n per tal de satisfer unes ambicions personals que no tenia. Molt al contrari, cada moment destacat de la seva vida política, que és sempre un nou graó de l'escala de la immortalitat, li costa un gran sacrifici: de la seva carrera militar, de la seva fortuna, fins de llurs il·lusions més volgues. Solidaritat Catalana el portà al Parlament espanyol, on no s'hi troba pas bé; no creu, ell, que sigui el seu lloc i renuncia l'acta. No és pas un gest teatral ni una renúncia als seus ideals, és pura i simplement la convicció íntima que les Corts espanyoles de la Monarquia són absolutament inoperants. Es convoquen unes eleccions a Borges Blanques, el districte que havia renunciat, i el Poble, que ha comprès, posa de relleu el contingut polític i democràtic del gest de Macià i l'elegeix de nou amb una votació brillant i aclaparadora, i porta l'acta a Madrid en manifestació popular, tan nombrosa, que esgota les possibilitats de la companyia per tal de formar trens especials.

El panegíric i les il·lucions, i també la crítica més severa, s'han descapellat a l'entorn de la figura de Macià; unes i altres han pecat de poc justes, i els que han volgut trobar un terme mig han qualificat a Macià i a la seva obra amb un sol mot, i diuen que va ser un "patriota".

En cada una de les apreciacions, en les fetes de bona fe, hi ha tan sols una part de veritat: no era un polític com tants d'altres que en la seva època s'estaven, però era un polític; no era un orador a la moda que es portava, però el seu verb arribava al sentiment i al cor del poble, el feia pensar i el feia sentir; tampoc l'afavoriren o perjudicaren les circumstàncies de temps i fets més que afavoriren o perjudicaren a tants d'altres. És del tot impossible volguer analitzar i justipreuar en les degudes proporcions la figura del President Macià, els que l'hem conegut i tractat si no és a través dels esdeveniments que han ocorregut i hem viscut. No hi ha pas cap dubte que la vida de Macià, i també la de Catalunya, té un moment culminant que és la proclamació de la República Catalana el 14 d'abril de 1931. En molts llocs de la pròpia terra catalana, i en el mateix dia, es proclamà la República, —igualment en altres llocs d'altres terres hispàniques—, però en cap té la significació i transcendència que li donà Macià en el Palau de la Generalitat de Catalunya. Allà es restableix la Nació Catalana amb tots els seus atributs i tota la seva força. Des d'aquell mateix moment Catalunya té personalitat, torna a ser Nació i "pot pactar", i és per aquesta raó que l'Estatut, es vulgui o no, és un pacte i no una concessió, un pacte que en qualse-

vol moment una de les parts pot proposar modificacions; sempre per sobre la base del reconeixement previ de la personalitat nacional de Catalunya per tal de concórrer a un nou pacte. I és Macià que estableix d'una manera definitiva aquest estat de fet. Macià en qui concorren un curull de circumstàncies d'actuacions anteriors, de qualitat i fins de defectes, si volem, que li donen la personalitat que el fa President de Catalunya en el moment precis que Catalunya necessitava un President que la representés i sabés interpretar-la. Es discuteixen, i poden discutir-se sempre les clàusules del pacte, el que no va poder-se discutir ni en aquella ocasió, ni després, és la existència de la Nació Catalana. En el pervindre, proper o llunyà, fins i tot els centralistes més difícils de reblar, reconeixen, tàcitament si més no, la personalitat de Catalunya i no poden parlar de política sense volguer saber que és el que pensa i el que farà Catalunya. No tal partit o tal polític català, sinó Catalunya. Abans de Macià eren els polítics els que comptaven; després és i serà sempre Catalunya.

Aquell tan conegut retrat de Macià, calcant-se un guant, el simbolitza perfectament. Tot català espera que acabi la senyorivola operació perquè digui, bo i estenen la mà, "Anem". Els no catalans veuen la actitud ferma del cavaller disposat a acudir a la palestra i que aquella mà no es despalliarà més que per estendre-la nua a l'amic, per signar un pacte just, o per tal d'alçar de terra al vençut.

Cada any, cada aniversari, quan amb més motiu es recorda Macià, la seva figura s'agrega més i més i al mateix temps s'estilitza per formar un símbol que cada català ha de tenir present en tots els moments per estimul i exemple, bo i atribuït-li la interpretació que entengui o sàpiga donar-li. El President Macià va ser un polític, un estadista, un orador, un home bo i un cavaller, sense que cap d'aquestes qualitats, ben assenyalades, certament, destaqués una per damunt les altres; però per tal de definir-lo amb un sol mot no podem qualificar-lo de capdill, ni de líder, i molt menys de tirà; no era res d'això. Si ens entestem en qualificar-lo no res trobarem tan just com el mot d'"HEROI", heroi no a la manera clàssica o bàrbara, sinó tal com el concebeix i defineix Tomàs Carlyle.

I jo, malgrat el temps passat, l'experiència que he adquirit i tot el que he dit anteriorment, no puc arrencar la impressió de quan tenia cinc anys: El president Macià "era el senyor de la mel", i el senyor de la mel "era un cavaller".

Mèxic, D. F., 25 de Desembre de 1947.

Aniversari de la fundació D'Esquerra Republicana de Catalunya

Per tal de commemorar la data de la constitució d'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA, que compleix el seu XVIIe, aniversari el dia 19 de març vinent, el Consell Directiu del Partit a Mèxic ha pres l'acord d'editar un número especial de LA HUMANITAT i organitzar un sopar en el que s'hi apleguin tots els militants i llurs famílies, en íntim acte de recordança i enyor de la nostra terra i de fermança dels nostres ideals de democràcia i llibertat.

EL DR. HECTOR PEREZ MARTINEZ HA MORT

Anant pel món, a Mèxic és on més germanivament se'ns ha rebut i tractat. En la intimitat dels nostres sentiments hi guardem aquest agraïment. El refugiat, quan troba uns braços oberts, un esguard comprensiu, una paraula de conhort i un gest acollidor, per lluny que sigui de la Terra enyorada, la sent a frec de pell.

Malauradament un amic dilecte ens ha deixat per sempre més. Adéu, amic Hector Pérez Martínez; els homes com vos ens han fet estimar Mèxic.

A la República Mexicana, i als seus familiars, el nostre condol més sincer i el nostre dolor com a penya del nostre afecte.